

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ СКЛАДОВІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-37>

УДК 351.77:005.591.4

Короленко Володимир Васильович,

доктор медичних наук, професор, професор кафедри прикладної медицини Університету «КРОК»,
заступник Голови Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками,
Берестейський проспект, 120-А, м. Київ, 03115, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9735-0896>

Васюк Наталія Олегівна,

доктор наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри національної економіки та публічного управління
Київського національного економічного університету Імені Вадима Гетьмана,
Берестейський проспект, 54/1, м. Київ, 03057, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-8493-6644>

Корчевний Андрій Іванович,

начальник відділу контролю за дотриманням ліцензійних умов діяльності з обігу
підконтрольних речовин Управління державного регулювання та контролю у сфері обігу
наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і протидії їх незаконному обігу
Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками,
Берестейський проспект, 120-А, м. Київ, 03115, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>

Кецко Вадим Володимирович,

головний спеціаліст відділу контролю за дотриманням ліцензійних умов діяльності з обігу
підконтрольних речовин Управління державного регулювання та контролю у сфері обігу
наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і протидії їх незаконному обігу
Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками,
Берестейський проспект, 120-А, м. Київ, 03115, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ: МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті здійснено обґрунтування теоретико-правових засад та вироблення практичних рекомендацій з удосконалення медико-соціальних аспектів реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Як цитувати: Короленко В. В., Васюк Н. О., Корчевний А. І., Кецко В. В. Шляхи удосконалення механізмів реалізації державної політики щодо наркотиків: медико-соціальний аспект. *Державне будівництво*. 2024. № 2 (36). С. 542–552. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-37>

In cites: Korolenko, V.V., Vasyuk, N.O., Korchevny, A.I., Ketsko, V.V. (2024). Directions for improving the mechanisms of implementation of state policy on drugs in ukraine: medical and social aspect. *State Formation*, no. 2 (36), 542–552. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-37> [in Ukrainian].

© Короленко В. В., Васюк Н. О., Корчевний А. І., Кецко В. В., 2024

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Проаналізовано зарубіжний досвід реалізації наркополітики, що дає підстави стверджувати про необхідність адаптації сучасних практик для України, зокрема щодо декриміналізації вживання наркотиків і зменшення покарань для споживачів, як це зроблено в Європейському Союзі та деяких інших країнах. Виникає необхідність удосконалення механізмів реалізації наркополітики України для інтеграції в ЄС, включаючи прийняття проєкту Стратегії наркополітики до 2030 року, яка має включати кращі міжнародні практики, посилення прав людини та захист вразливих груп населення.

Визначено, що важливим напрямом удосконалення механізмів реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні, окрім іншого, є здійснення профілактичних заходів та лікування наркозалежності, розроблення реабілітаційних програм та необхідність їх вдосконалення. Важливим аспектом в реалізації державної політики щодо наркотиків є визначення місця і ролі соціальних служб та громадських організацій у наданні допомоги наркозалежним особам, а також розроблення ефективних програм профілактики та освіти серед молоді та формування здорового способу життя як основних напрямів запобігання наркоманії. Успішна реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні потребує комплексного міжгалузевого підходу та співпраці між органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Встановлено, що розвиток політики здорового способу життя сприяє зниженню неінфекційних захворювань, зокрема через профілактику вживання психоактивних речовин (ПАР), що важливо для збереження здоров'я населення. Зарубіжний досвід показує, що профілактичні заходи, такі як програми в школах, на робочих місцях і в громаді, є ефективними для боротьби з наркозалежністю. При цьому, Україна повинна інтегрувати міжнародні практики у свою політику, зокрема з акцентом на здоровий спосіб життя та заходи зменшення шкоди від наркотиків, адаптуючи їх до національних умов.

Ключові слова: *державна політика, сфера охорони здоров'я, державна політика щодо наркотиків в Україні, медико-соціальний аспект, профілактика, наркотичні засоби, психоактивні речовини, психотропні речовини, прекурсори.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, сумарна кількість людей з захворюваннями, спричиненими вживанням різних психоактивних речовин, за винятком тютюнокурців, перевищує 500 мільйонів осіб. Статистичні дані свідчать, що приблизно 270 мільйонів людей (або близько 5,5% світового населення у віці 15-64 років) вживали психоактивні речовини протягом минулого року, і приблизно 35 мільйонів людей страждають від розладів, пов'язаних з вживанням наркотиків (шкідливий вжиток або залежність). За оцінками, близько 0,5 мільйона смертей щорічно можна пов'язати з вживанням наркотиків, з яких приблизно 350 000 чоловіків і 150 000 жінок. Слід зазначити, що у всьому світі майже 11 мільйонів людей вживають наркотики ін'єкційно, з яких 1,4 мільйона живуть з ВІЛ, а 5,6 мільйона – з гепатитом С [1].

Ці значні цифри підкреслюють глобальну природу проблеми і вказують на необхідність розробки ефективних стратегій боротьби з наркозалежністю. При цьому, реалізація державної політики щодо наркотиків вимагає комплексного підходу, який охоплює медичні, соціальні та правові аспекти. Важливо розглянути сучасні стратегії та методи, які застосовуються в Україні для вирішення цієї проблеми.

Україна прийняла на себе зобов'язання у боротьбі з організованою злочинністю та відмиванням коштів, а також зменшенням постачання та попит на наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, що знаходяться в незаконному обігу. Для виконання цих зобов'язань, зокрема у контексті виконання рекомендацій ЄС, була розроблена Стратегія державної політики щодо наркотиків до 2030 року.

Оскільки інтеграція України в європейське та міжнародне співтовариство вимагає вдосконалення політики в цій сфері, прийняття відповідних заходів є необхідним для забезпечення здорового способу життя, безпеки громадян і захисту прав людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державної політики у сфері охорони здоров'я досліджували такі провідні українські вчені, як: Т. Авраменко, М. Білинська, Л. Жаліло, Д. Карамишев, В. Князевич, В. Лехан, Г. Слабкий, І. Солоненко, Я. Радиш, Н. Рингач, І. Рожкова та інші. Вчені досліджують фундаментальні теоретичні положення та прикладні аспекти державної політики в галузі охорони здоров'я України, а також наголошують, що кризовий стан медичної сфери зумовлений недоліками організаційного забезпечення та неефективного державного управління сфери.

Актуальні питання розвитку державного управління та політики у фармацевтичному секторі охорони здоров'я розглядають у своїй праці такі вчені як Т. Артюх, А. Бойко, І. Герасименко, Н. Захарко, Т. Зборовська, Н. Клунко, А. Курган, Р. Сагайдак-Нікітюк, В. Толочко, які досліджують питання механізмів державного управління фармацевтичним сектором, впровадження стандарту ISO 22301 у фармацевтичному секторі України, реалізація концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України до 2020 року, кадрове забезпечення фармацевтичного сектору України тощо.

Нагальна потреба у виробленні та реалізації державної політики щодо контролю за наркотиками в Україні, на думку М. Бурака, зумовлена необхідністю ефективного протистояння поширенню наркоманії та пов'язаної з нею наркозлочинності. Ці явища становлять значну загрозу для здоров'я нації, безпеки держави, а також сприяють ескалації тіньової економіки та суттєвим людським і матеріальним втратам. Таким чином, боротьба з наркоманією та наркозлочинністю, спрямована на оздоровлення нації та забезпечення безпеки суспільства, залишається одним із ключових пріоритетів державної наркополітики України [2].

Формулювання цілей статті – обґрунтування теоретико-правових засад та вироблення практичних рекомендацій з удосконалення медико-соціальних аспектів реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року закріпила поняття «наркополітика» як стратегію і тактику діяльності держави щодо контролю за обігом наркотиків, протидії їх незаконного обігу та боротьбу з наркоманією, що відповідає національним інтересам України і міжнародним конвенціям ООН [3].

При цьому проектом Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2030 р. визначено поняття «державна політика щодо наркотиків» як стратегію і тактику діяльності держави та суспільства щодо контролю за обігом психоактивних речовин, зокрема наркотичних лікарських засобів, боротьби їх незаконному обігу, здійснення профілактичних заходів зловживання цими речовинами, а також промоції здорового способу життя як ключового засобу такої профілактики, забезпечення доступу до якісних діагностичних та соціальних послуг, реабілітації та ресоціалізації і зменшення шкоди для осіб, що вже мають розлади психіки й поведінкові порушення внаслідок вживання таких речовин [4].

Слід відмітити, що закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» окреслює напрями державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, метою якої є забезпечення регулювання та ефективного контролю за обігом цих засобів через декілька основних напрямів. До них належать встановлення принципів і норм для державного регулювання, посилення контролю за обігом наркотичних засобів та протидію їх незаконного використання, а також зменшення шкоди від їх вживання. Крім того, передбачається координація органів публічної влади, зменшення правопорушень у цьому напрямі, обмеження реклами наркотиків, розвиток наукових досліджень і нових технологій, а також зміцнення міжнародного співробітництва. Така політика також орієнтована на створення умов для легального обігу та використання наркотичних речовин у медичних та наукових цілях, зокрема для виготовлення лікарських засобів [5].

При цьому, Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», враховуючи міжнародні зобов'язання України, регулює систему заходів, спрямованих на боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та запобігання їхньому зловживанню. Він також визначає права та обов'язки громадян і юридичних осіб у рамках його застосування [6].

На нашу думку, Україна потребує постійного вдосконалення державної політики щодо наркотиків, враховуючи медико-соціальні аспекти. Комплексний підхід, включаючи профілактику, лікування, реабілітацію та соціальну підтримку, є ключем до ефективної боротьби з цією проблемою.

Огляд основних законодавчих актів, які регулюють обіг наркотиків та заходи боротьби з наркоманією, дають підстави зробити висновок, що потребує прийняття Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року, яка мала б бути спрямована на зменшення поширення наркотиків і надання допомоги залежним та враховувати медико-соціальні аспекти реалізації політики щодо наркотиків.

Так, оприлюднено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки» [7].

Слід зазначити, що група громадських організацій оголосила про створення відкритого об'єднання DRUGPOLICY.UA, метою якого є реалізація

принципів у формуванні стратегії державної політики щодо наркотиків та щодо прийняття Стратегії-2030 [8].

Досліджуючи медико-соціальні аспекти наркополітики в Україні необхідно проаналізувати досвід зарубіжних країн з реалізації державної політики щодо наркотиків із різними моделями регулювання, щоб визначити найкращі практики для України з метою зменшення шкоди та соціальних ризиків.

Європейський Союз є прикладом регіону, де національні стратегії базуються на збалансованому підході, що включає інтеграцію громадського здоров'я, повагу до прав людини та наукові дослідження. Цей підхід, хоча і відрізняється в залежності від правових традицій та політичних тенденцій окремих країн, сприяє досягненню балансу між боротьбою з наркотиками і забезпеченням прав людини. ЄС активно підтримує наукові дослідження та кращі практики наркополітики, спираючись на досвід країн, таких як Німеччина, Данія, Франція, Іспанія та Великобританія, зокрема за підтримки Європейського центру моніторингу наркотиків та наркозалежності (EMCDDA, від липня 2024 року – EUDA, Агенція ЄС з наркотиків). У той час як Євразія, зокрема Китай, орієнтований на жорсткі методи боротьби, що ігнорують права людини, ЄС просуває більш збалансовані підходи, зокрема в межах Групи Помпиду Ради Європи. Португалія є яскравим прикладом успішної декриміналізації вживання наркотиків, де основний акцент робиться на профілактику, освіту, лікування та реабілітацію, що значно знизило рівень захворювань, пов'язаних з наркотиками. Швейцарія, у свою чергу, реалізує «чотири принципи» наркополітики, включаючи профілактику, лікування, зниження шкоди та правоохоронні заходи, зокрема через метадонові програми та безпечні ін'єкції, що також допомогло знизити рівень наркотичної злочинності [9].

Політика щодо наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів повинна враховувати історичні, соціально-культурні та економічні фактори, а також відповідати міжнародним стандартам, закріпленим у ратифікованих нормативно-правових актах. Згідно з міжнародним правом, держави зобов'язані вжити заходів для зменшення пропозиції та попиту на контрольовані речовини, при цьому забезпечуючи їх наявність для медичних потреб та дотримуючись зобов'язань у сфері прав людини. У багатьох країнах з усталеними демократичними традиціями існує ефективна система контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, що включає парламентські та урядові органи. Наприклад, в Японії, крім органів наркополіції, функціонує Бюро з питань політики в сфері охорони здоров'я, яке моніторить наркоситуацію та пропагує превентивні заходи. Також в Японії є Бюро фармацевтичної та харчової безпеки, що контролює обіг наркотичних засобів і їх сертифікацію. Водночас, в таких країнах як Малайзія, Іран, Пакистан, Туреччина, Китай, Таїланд, Нігерія та Єгипет діють жорсткі закони щодо кримінальної відповідальності за розповсюдження, контрабанду і навіть споживання наркотиків. Наприклад, в Китаї за контрабанду наркотиків

незалежно від їх кількості передбачена кримінальна відповідальність, яка може включати тривале ув'язнення або навіть смертну кару [10].

У 1964 році Україна, як член ООН, ратифікувала Єдину конвенцію 1961 р., а в 1978 році – Конвенцію 1971 року, які встановлюють основні вимоги щодо контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. У 1991 році Україна ратифікувала Міжнародну конвенцію ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. Таким чином, міжнародне законодавство у сфері організаційно-правових засад боротьби з наркозлочинністю базується на трьох основних Конвенціях ООН: Єдиній конвенції про наркотичні засоби 1961 року, Конвенції про психотропні речовини 1971 року та Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Зокрема, у Конвенції ООН 1971 року підкреслюється необхідність застосування наркотичних засобів у медицині для полегшення болю та страждань, а також вжиття заходів для задоволення потреб у таких засобах. Особливу роль у боротьбі з наркозлочинністю відіграють положення Конвенції ООН 1988 року [11].

Згідно зі статтею 21 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Сторони співпрацюють у боротьбі з незаконним обігом наркотиків, керуючись спільно узгодженими принципами, що відповідають міжнародним конвенціям у цій сфері. Співробітництво спрямоване на боротьбу з незаконним обігом наркотиків, зменшення обсягів постачання, торгівлі та попиту, зниження негативних наслідків наркозалежності для здоров'я та соціуму, а також на ефективне запобігання відведенню хімічних прекурсорів, які використовуються для незаконного виробництва наркотиків і психотропних речовин [11].

Звіт Європейської Комісії в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року, який містить оцінки щодо прогресу, досягнутого країнами-кандидатами та потенційними кандидатами на вступ до ЄС протягом останнього року, також констатував необхідність прийняття Національної стратегії наркополітики на період до 2030 року та плану супровідних заходів [12].

Отже, Україна, рухаючись до євроінтеграції, повинна впроваджувати європейські практики профілактики, просвіти та декриміналізації, одночасно удосконалюючи свою наркополітику для ефективної боротьби з наркозлочинністю та мінімізації шкоди для здоров'я громадян.

Основною метою профілактики вживання наркотичних речовин є підтримка людей, зокрема молоді, у запобіганні або відтермінуванні початку вживання наркотиків. Якщо ж це вже сталося, завдання полягає в уникненні руйнівних наслідків, таких як залежність. Водночас загальна мета профілактики є значно ширшою: вона спрямована на забезпечення здорового і безпечного розвитку дітей і молоді, щоб вони могли розкрити свої таланти, реалізувати потенціал і зробити внесок у суспільство. Таким чином, профілактика є одним з головних складових системи, направленої на вирішення проблеми вживання наркотичних речовин [13].

Проект національної стратегії щодо наркотиків на 2021-2030 роки, що знаходився на громадському обговоренні на сайті Міністерства охорони здоров'я України, передбачав чотири основні цілі, зокрема [4]:

1. Пропаганда здорового способу життя та зниження попиту на психоактивні речовини.

2. Боротьба з незаконним обігом наркотиків, психотропних речовин і прекурсорів, зменшення постачання таких речовин та своєчасне їх вилучення.

3. Забезпечення доступу до наркотичних засобів для тих, хто потребує допомоги, в т.ч. медичної.

4. Надання своєчасних і якісних послуг з діагностики, профілактики, медичної та соціально-психологічної підтримки людям з психічними та поведінковими розладами, спричиненими психоактивними речовинами, а також реалізація комплексних програм зменшення шкоди.

Приклад Великобританії, Німеччини, Франції, Швейцарії та інших країн демонструє те, що заходи, спрямовані на зменшення шкоди від незаконного обігу наркотиків, значно ефективніші за боротьбу з наркотиками в традиційному розумінні. Такий висновок базується на аналізі законодавства та заходів, що вживаються для протидії незаконному обігу наркотиків в країнах Європейського Союзу. Досвід показує, що ефективність боротьби з наркоманією та її негативними наслідками досягається завдяки впровадженню програм зменшення шкоди, спричиненої неконтрольованим вживанням наркотиків. Це включає обмін шприців, замісну терапію, реабілітаційні програми та інші ініціативи. У країнах, де ці програми впроваджено, вдалося врятувати численні життя [14].

Отже, для вдосконалення наркополітики в Україні та її адаптації до сучасних викликів важливо досліджувати зарубіжний досвід впровадження програм, спрямованих на формування здорового способу життя та зменшення вживання наркотичних і психоактивних речовин (ПАР). Зарубіжні країни демонструють різні моделі реалізації таких ініціатив, які охоплюють як державні, так і недержавні програми профілактики.

Таким чином, на основі зарубіжного досвіду можна визначити ключові напрями для вдосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні:

1. Повна заборона реклами ПАР, зокрема на законодавчому рівні врегулювати заборону реклами пива, тютюнових і алкогольних виробів, обмежити їх продаж і споживання у громадських місцях.

2. Освітні програми, зокрема включення до навчальних планів шкіл і ЗВО курсів, присвячених здоровому способу життя, раціональному харчуванню та профілактиці залежностей.

3. Залучення бізнесу через стимулювання роботодавців до фінансування програм, спрямованих на покращення здоров'я працівників, з використанням податкових пільг.

4. Соціальні ініціативи, які включають активізацію розробки соціальної реклами, організацію культурно-мистецьких і фізкультурних (оздоровчих) заходів для молоді.

5. Житлові умови, зокрема розробити і впровадити механізми державної підтримки молоді у забезпеченні житлом, що сприятиме створенню стабільних умов для здорового способу життя.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Проаналізовано зарубіжний досвід реалізації наркополітики, що дає підстави стверджувати про необхідність адаптації сучасних практик для України, зокрема щодо декриміналізації вживання наркотиків і зменшення покарань для споживачів, як це зроблено в Європейському Союзі та деяких інших країнах. Встановлено, що підходи до профілактики, лікування та реабілітації в країнах ЄС, зокрема в Португалії та Швейцарії, показали ефективність у зниженні соціальних ризиків та наркозлочинності, що має стати основою для змін в Україні.

Виникає необхідність у удосконалення механізмів реалізації наркополітики України для інтеграції в ЄС, включаючи прийняття проєкту Стратегії наркополітики до 2030 року, яка має включати кращі міжнародні практики, посилення прав людини та захист вразливих груп населення.

Визначено, що важливим напрямом удосконалення механізмів реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні, окрім іншого, є здійснення профілактичних заходів та лікування наркозалежності, розроблення реабілітаційних програм та необхідність їх вдосконалення. Важливим аспектом в реалізації державної політики щодо наркотиків є визначення місця і ролі соціальних служб та громадських організацій у наданні допомоги наркозалежним особам, а також розроблення ефективних програм профілактики та освіти серед молоді та формування здорового способу життя як основних напрямів запобігання наркоманії. Успішна реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні потребує комплексного міжгалузевого підходу та співпраці між органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Встановлено, що розвиток політики здорового способу життя сприяє зниженню неінфекційних захворювань, зокрема через профілактику вживання ПАР, що важливо для збереження здоров'я населення. Зарубіжний досвід показує, що профілактичні заходи, такі як програми в школах, на робочих місцях і в громаді, є ефективними для боротьби з наркозалежністю. При цьому, Україна повинна інтегрувати міжнародні практики у свою політику, зокрема з акцентом на здоровий спосіб життя та заходи зменшення шкоди від наркотиків, адаптуючи їх до національних умов.

Перспективи подальших розвідок стосуються розроблення конкретних нормативно-правових актів щодо реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Drugs (psychoactive). *World Health Organization*. URL: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_2 (accessed: 15.10.2024).
2. Бурак М. В. Реалізація державної політики щодо наркотиків. Секція № 2. Напрями протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. 2017. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ac039f6e-74eb-4386-8422-b8c2834b0eb2/content> (дата звернення: 18.10.2024).
3. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2024).
4. Проект Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року. 2023. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/2021/05/18/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf> (дата звернення: 23.10.2024)
5. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: закон України від 15 лютого 1995 року № 60/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.10.2024).
6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: 15 лютого 1995 року № 62/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.10.2024).
7. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки». 2023. *Газета «Аптека»*. URL: <https://www.apteka.ua/article/671797>
8. Круглий стіл на тему: «Стратегія наркополітики: що планує влада?» Укрінформ. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-preshall/3766680-strategia-derzavnoi-politiki-sodo-narkotikiv-obgovorennia-proektu.html> (дата звернення: 13.10.2024).
9. Чаус А. О. Напрямки розвитку державної політики щодо наркотиків в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. 508–510. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/126>
10. Малімон В. І. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо протидії наркоманії. *International scientific conference. Wloclawek, Republic of Poland December 28–29, 2021*. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/196/5460/11446-1?inline=1>
11. Шевчук О. М., Матат Ю. І. Організаційно-правові засади протидії наркозлочинності: міжнародний аспект. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Вип. 84: Ч. 3. С. 228–235. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.35>
12. Commission Staff Working Document: Ukraine 2024 Report. Accompanying the document: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. 2024 Communication on EU enlargement policy. Brussels, 30.10.2024 SWD(2024) 699 final. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf (accessed: 26.10.2024).
13. Міжнародні стандарти з профілактики вживання наркотиків. United Nations. 2015. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist_zdorovyi_sposib_zhyttia/mijnarodnistandartizprofilaktiki1.pdf (дата звернення: 16.10.2024).
14. Покращання наркополітики держави чи чергове наркошоу? Українська Гельсінська спілка з прав людини. 2011. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/pokraschannya-narkopolityky-derzhavy-chy-cherhove-narkoshou/> (дата звернення: 22.10.2024).

Стаття надійшла до редакції 28.10.2024 р.

Стаття рекомендована до друку 29.11.2024 р.

Korolenko V. V.,

Doctor of Medical Sciences, Professor, Professor of the Department of Applied Medicine, KROK University, Deputy Head of the State Service of Ukraine for Medicines and Drug Control, Berestevskyi Avenue, 120-A, Kyiv, 03115, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9735-0896>

Vasyuk N. O.,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of National Economy and Public Administration, Vadym Hetman Kyiv National Economic University, Berestevskyi Avenue, 54/1, Kyiv, 03057, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-8493-6644>

Korchevny A. I.,

Head of the Department of Control over Compliance with Licensing Conditions for Activities in the Circulation of Controlled Substances, Department of State Regulation and Control in the Sphere of Circulation of Narcotic Drugs, Psychotropic Substances, Precursors and Counteraction to Their Illicit Trafficking, State Service of Ukraine for Medicines and Drug Control, Berestevskyi Avenue, 120-A, Kyiv, 03115, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>

Ketsko V. V.,

Chief Specialist of the Department of Control over Compliance with Licensing Conditions for Activities in the Circulation of Controlled Substances, Department of State Regulation and Control in the Sphere of Circulation of Narcotic Drugs, Psychotropic Substances, Precursors and Counteraction to Their Illicit Trafficking, State Service of Ukraine for Medicines and Drug Control, Berestevskyi Avenue, 120-A, Kyiv, 03115, Ukraine

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE MECHANISMS OF IMPLEMENTATION OF STATE POLICY ON DRUGS IN UKRAINE: MEDICAL AND SOCIAL ASPECT

Annotation. The article substantiates the theoretical and legal foundations and develops practical recommendations for improving the medical and social aspects of state drug policy implementation in Ukraine, drawing on international experience. It analyzes global drug policy practices, emphasizing the need for Ukraine to adapt modern approaches, particularly the decriminalization of drug use and reduced penalties for consumers, as practiced in the European Union and other countries. The study highlights the necessity of refining Ukraine's drug policy mechanisms for EU integration, including adopting the proposed Drug Policy Strategy by 2030, incorporating best international practices, strengthening human rights, and protecting vulnerable groups.

It has been identified that an important area for improving the mechanisms of state drug policy implementation in Ukraine includes preventive measures, addiction treatment, the development of rehabilitation programs, and the need for their enhancement. A critical aspect is defining the role of social services and non-governmental organizations in supporting individuals with addiction, along with designing effective youth education and prevention programs to promote healthy lifestyles as key strategies against drug abuse. Successful policy implementation requires a comprehensive intersectoral approach and collaboration among government bodies, NGOs, and international partners.

It has been established that promoting a healthy lifestyle policy reduces non-communicable diseases, particularly through the prevention of psychoactive substance (PAS) use, which is essential for preserving public health. International experience demonstrates that preventive measures, such as school, workplace, and community programs, are effective in combating drug addiction. Ukraine should integrate international practices into its policies, focusing on healthy lifestyles and harm reduction measures for drugs, while adapting them to national conditions.

Keywords: *public policy, healthcare sector, drug policy in Ukraine, medical-social aspect, prevention, narcotic substances, psychoactive substances, psychotropic substances, precursors.*

REFERENCES

1. Drugs (psychoactive). *World Health Organization*. URL: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_2 (accessed: 15.10.2024).
2. Burak, M.V. (2017). Implementation of state drug policy. Sektsiia № 2. Napriamy protydyi nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analohiv abo prekursoriv. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ac039f6e-74eb-4386-8422-b8c2834b0eb2/content> (accessed: 18.10.2024). [in Ukrainian].
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013). On the approval of the State Drug Policy Strategy for the period until 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80#Text> (accessed: 10.10.2024).
4. Draft Strategy of State Drug Policy for the period until 2030. (2023). URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/2021/05/18/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf> (accessed: 23.10.2024).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995). The Law of Ukraine “On narcotic drugs, psychotropic substances and precursors”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed: 16.10.2024).
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995). The Law of Ukraine “On measures to combat illicit trafficking in and abuse of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed: 16.10.2024).
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023). Draft ordinance “On approval of the State Drug Policy Strategy for the period until 2030 and approval of the operational plan for its implementation for 2023–2025”. URL: <https://www.apteka.ua/article/671797>
8. Round table on the topic: "Drug policy strategy: what are the authorities planning?" (2023). Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3766680-strategia-derzavnoi-politiki-sodo-narkotikiv-obgovorennia-proektu.html> (accessed: 13.10.2024). [in Ukrainian].
9. Chaus, A.O. (2022). Directions of development of state policy on drugs in Ukraine. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 10, 508–510. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/126> [in Ukrainian].
10. Malimon, V.I. (2021). Foreign experience in implementing state policy on combating drug addiction. International scientific conference. Wloclawek, Republic of Poland December. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/196/5460/11446-1?inline=1> [in Ukrainian].
11. Shevchuk, O.M., Matat, Y.I. (2024). Organizational and legal principles of combating drug crime: international aspect. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*, 84: 3, 228–235. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.35> [in Ukrainian].
12. Commission Staff Working Document: Ukraine 2024 Report. Accompanying the document: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. 2024 Communication on EU enlargement policy. Brussels, 30.10.2024 SWD(2024) 699 final. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf (accessed: 26.10.2024).
13. International standards for drug prevention. (2015). United Nations. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist_zdorovyi_sposib_zhyttia/mijnarodni_standartizprofilaktiki1.pdf (accessed: 16.10.2024).
14. Improving the state's drug policy or another drug show? (2011). *Ukrainska Helsinska spilka z prav liudyny*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/pokraschannya-narkopolityky-derzhavy-chy-cherhove-narkoshou/> (accessed: 22.10.2024).

The article was received by the editors 28.10.2024.

The article is recommended for printing 29.11.2024.